

11 Ιουνίου 2025

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

/ [Συναξαριακές Μορφές](#)

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Εορτάζει στις 11 Ιουνίου εκάστου έτους.

Βιογραφία

Ο Άγιος αρχιεπίσκοπος Λουκάς, κατά κόσμον Βαλεντίν του Φέλιξ Βόινο – Γιασενέτσκι, γεννήθηκε στις 14/27 Απριλίου 1877 μ.Χ. στο Κέρτς της χερσονήσου της Κριμαίας. Το οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγάλωσε ήταν ιδιόμορφο καθώς ο πατέρας του ήταν Ρωμαιοκαθολικός ενώ η μητέρα του, αν και ορθόδοξη, περιοριζόταν σε καλές πράξεις χωρίς να συμμετέχει ενεργά στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας. Πολύ νωρίς μετακομίζουν στο Κίεβο.

Στο Κίεβο ο Βαλεντίν αποφασίζει να σπουδάσει Ιατρική. Παίρνει το πτυχίο του το 1903 μ.Χ. και παρακολουθεί μαθήματα οφθαλμολογίας.

Το 1904 μ.Χ., με το ξέσπασμα του Ρωσο – Ιαπωνικού πολέμου, βρέθηκε στην Άπω Ανατολή, όπου εργάστηκε ως χειρουργός με μεγάλη επιτυχία. Εκεί συναντήθηκε και με την Άννα Βασιλίεβνα Λάνσκαγια, τη μέλλουσα σύζυγό του, με την οποία απέκτησε τέσσερα παιδιά. Μετά το τέλος του πολέμου εργάζεται σε διάφορα επαρχιακά νοσοκομεία. Οι επιτυχίες του είναι τόσες πολλές που η φήμη του εξαπλώνεται γρήγορα και ασθενείς καταφθάνουν από παντού. Την ίδια εποχή μελετά σχετικά με την τοπική αναισθησία και συντάσσει επιστημονικά άρθρα. Διαπρέπει στις εγχειρήσεις των οφθαλμών και αποφασίζει να ασχοληθεί με τη θεραπεία των πυογόνων λοιμώξεων.

Το 1917 μ.Χ. ο Βαλεντίν εκλέγεται καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Τασκένδης. Η ρωσική επανάσταση είχε ήδη αρχίσει και η εκκλησία βρέθηκε στο στόχαστρο των Μπολσεβίκων. Η κατάσταση είχε ξεφύγει από κάθε έλεγχο. Τότε ο Βαλεντίν συνελήφθη για πρώτη φορά. Αιτία ήταν η συκοφαντία ενός νοσοκόμου. Με τη βοήθεια του Θεού αποκαλύφθηκε η αλήθεια και ο γιατρός αφέθηκε ελεύθερος. Η περιπέτεια αυτή όμως, παρά το αίσιο τέλος της, αναστάτωσε την Άννα, η οποία έπασχε ήδη από φυματίωση, και η υγεία της επιδεινώθηκε σε βαθμό που λίγες ημέρες αργότερα υπέκυψε. Μετά τον θάνατό της ο γιατρός εμπιστεύτηκε τα παιδιά του στη Σοφία Σεργκέγεβνα, μια πιστή νοσοκόμα, η οποία τους στάθηκε σαν δεύτερη μητέρα για πολλά χρόνια.

Ο Βαλεντίν ήταν πολύ πιστός και αυτό ήταν έκδηλο στον τρόπο που εργαζόταν. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν οι πρώτες αντιδράσεις από τους εκπροσώπους του αθεϊστικού καθεστώτος. Στο μεταξύ στους διωγμούς προστίθεται και η πληγή της «ζώσης εκκλησίας» που σκοπό είχε να υπηρετήσει τα συμφέροντα του κράτους διαιρώντας τους κληρικούς και τους πιστούς, και να τους απομακρύνει από την αληθινή πίστη.

Σ' αυτή την εποχή των δοκιμασιών για την Εκκλησία, ο γιατρός συμμετείχε ενεργά στη ζωή της εκκλησίας. Όταν κατηγορήθηκε ο αρχιεπίσκοπος Τασκένδης και Τουρκεστάν Ιννοκέντιος από τους σχισματικούς, ο γιατρός υπερασπίστηκε με

σθένος την κανονική τάξη. Ο αρχιεπίσκοπος Ιννοκέντιος, εντυπωσιασμένος από την παρρησία του Βαλεντίν, του προτείνει να γίνει ιερέας. Πράγματι, η χειροτονία του σε διάκονο έγινε στις 26 Ιανουαρίου 1921 μ.Χ. και μια εβδομάδα αργότερα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος.

Το καλοκαίρι του 1923 μ.Χ. η «ζώσα εκκλησία» κάνει την επίθεσή της και εκτοπίζει τον επίσκοπο Ιννοκέντιο. Ο κλήρος και ο λαός της Τασκένδης, όντας στο έλεος των σχισματικών, εκλέγουν στη θέση του επισκόπου τον π. Βαλεντίν Βόινο – Γιασενέτσκι. Η κουρά του σε μοναχό έγινε κρυφά στο σπίτι του ιερέα – καθηγητή. Καταλληλότερο όνομα για το νέο επίσκοπο κρίθηκε εκείνο του αποστόλου, ευαγγελιστή, αγιογράφου και ιατρού Λουκά. Στη συνέχεια, ταξίδεψε ως Πεντζικέντ για να χειροτονηθεί επίσκοπος.

Το γεγονός αυτό δεν πέρασε απαρατήρητο και πολύ σύντομα ο επίσκοπος Λουκάς συνελήφθη. Κατηγορήθηκε για προδοσία και φυλακίστηκε. Στη φυλακή είχε την ευκαιρία να ολοκληρώσει και το σύγγραμμά του: «Δοκίμια για την χειρουργική των πυογόνων λοιμώξεων», το οποίο όμως δεν εκδόθηκε για πολλά χρόνια, παρόλη τη σημασία του για την ιατρική επιστήμη, επειδή ο συγγραφέας επέμεινε να γραφεί στο εξώφυλλο το αρχιερατικό του αξίωμα.

Στο διάστημα της απουσίας του οι εκπρόσωποι της «ζώσης εκκλησίας» κατέλαβαν τις εκκλησίες, μα ο λαός, πιστός στις συμβουλές του ποιμένα του, απείχε από τους ναούς. Λόγω της μεγάλης του επιρροής οι υπεύθυνοι της G.P.U. («Κρατική Πολιτική Διεύθυνση») αποφάσισαν να απομακρύνουν τον επίσκοπο Λουκά από την Τασκένδη. Την ώρα της αποχώρησής του πλήθος κόσμου στάθηκε στις γραμμές του τρένου προκειμένου να εμποδίσει την αναχώρηση. Ο κόσμος απομακρύνθηκε από τις αστυνομικές δυνάμεις και ο επίσκοπος Λουκάς πήρε τον μακρύ και βασανιστικό δρόμο της εξορίας.

Φυλακίζεται κάτω από άθλιες συνθήκες στη Μόσχα. Εκεί διαπιστώνει τα πρώτα συμπτώματα καρδιακής ανεπάρκειας που θα τον συνοδεύσει σε όλη του τη ζωή. Παρόλες τις κακουχίες, η συμπεριφορά του επισκόπου απέναντι σε όλους τους κρατούμενους προκαλούσε το σεβασμό ακόμη και των πιο αρνητικών.

Ενώ οι γιατροί βεβαίωναν πως η κατάσταση της υγείας του δεν το επιτρέπει, ο επίσκοπος Λουκάς αναχώρησε εξόριστος για τη Σιβηρία. Το καθεστώς τον εγκαθιστά στην πόλη Γενισέισκ, για να τον στείλει αργότερα ακόμη 2000 χλμ μακρύτερα στην πόλη Τουρουχάνσκ. Και στο νέο τόπο της εξορίας δεν αρνήθηκε να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε όσους τις χρειάζονταν, παρόλες τις αντίξοες συνθήκες. Ο λαός του Τουρουχάνσκ τον περιέβαλλε με πολύ αγάπη και σεβασμό. Αυτό ήταν αρκετό για τους αθέους που σχεδίασαν νέα εξορία για τον επίσκοπο –

γιατρό, αυτή τη φορά τον έστειλαν πέρα από τον αρκτικό κύκλο, στο χωριό Πλάχινο, όπου κατά το χειμερινό ηλιοστάσιο ο ήλιος δεν ανατέλλει. Η υγεία του επισκόπου είχε επιδεινωθεί και μια τέτοια εξορία ήταν πολύ επικίνδυνη για τη ζωή του. Αυτός ήταν και ο σκοπός των διωκτών του. Εκεί, στο Πλάχινο, υπέφερε τα πάνδεινα, τόσο λόγω των καιρικών συνθηκών, όσο και λόγω τις αντιμετώπισης από τους κατοίκους της περιοχής. Ευτυχώς, δύο μήνες αργότερα, με αιτία το θάνατο ενός αγρότη οι κάτοικοι του Τουρουχάνσκ ξεσηκώθηκαν και απαίτησαν την επιστροφή του επισκόπου. Οι αρχές δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να υποχωρήσουν. Έτσι ο επίσκοπος Λουκάς, που από όραμα είχε ειδοποιηθεί για το πέρασ της δοκιμασίας του, επέστρεψε στο Τουρουχάνσκ και συνέχισε απερίσπαστος τις ασχολίες του για οκτώ ακόμη μήνες, μέχρι, δηλαδή, το τέλος της εξορίας του.

Παρόλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισε, δεν ξέχασε ποτέ τα παιδιά του και επικοινωνούσε μαζί τους όσο πιο συχνά μπορούσε.

Στο Κρασνογιάρσκ παρουσιάζεται στη G.P.U. για ανάκριση. Εκεί ο βοηθός του διοικητή ανακοίνωσε στον επίσκοπο πως μπορούσε να πάει όπου ήθελε, ήταν ελεύθερος. Όπως ήταν φυσικό ο επίσκοπος ξεκίνησε για την Τασκένδη. Δυστυχώς εκεί αντιμετωπίζει τις συκοφαντίες ακόμη και συνεργατών του, γεγονός που τον οδήγησε σε παραίτηση από την έδρα του επισκόπου.

Στην Τασκένδη συνεχίζει τις φιλανθρωπίες του, μα οι αντίπαλοί του δεν έπαψαν να ψάχνουν ευκαιρία για να τον διώξουν.

Η αφορμή δεν άργησε να βρεθεί και ο επίσκοπος βρέθηκε πάλι υπόλογος απέναντι στα κομματικά στελέχη. Ο σκοπός αυτή τη φορά ήταν να τον αναγκάσουν να παραιτηθεί από το ιερό του αξίωμα. Μετά από εξαντλητικές ανακρίσεις και απεργίες πείνας και αφού πέρασε ένα ολόκληρο χρόνο στη φυλακή, ο επίσκοπος, εξορίστηκε για μια ακόμη φορά στη Βόρεια Ρωσία. Οι δραστηριότητές του εκεί ενόχλησαν όχι μόνο τις αρχές αλλά και τους κατοίκους. Σύντομα ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας τον ανάγκασε να πάει στο Λένινγκραντ.

Μετά την ανάρρωσή του πέρασε μια μακρά περίοδο δοκιμασιών και περιπλανήσεων. Οι εκπρόσωποι του Κόμματος πιέζουν τον επίσκοπο να εγκαταλείψει την ιερωσύνη. Στην περίοδο αυτή της πνευματικής δοκιμασίας αρχίζει να χάνει την όραση από το αριστερό μάτι λόγω αποκόλλησης του αμφιβληστροειδούς χιτώνα. Επίσης, τα «Δοκίμια για τη χειρουργική των πυογόνων λοιμώξεων» εκδίδονται χωρίς να αναγραφεί το αξίωμά του. Εν καιρώ επανακτά την εσωτερική γαλήνη, που είχε στερηθεί, και περνά δύο χρόνια ηρεμίας και ειρήνης κοντά στα παιδιά του.

Ο επίσκοπος Λουκάς ήταν 60 ετών, όταν συνελήφθη για τέταρτη φορά. Από το φάκελλο που διατηρούσαν στην Ασφάλεια, μπορούμε να γνωρίζουμε τις δραστηριότητές του. Ενώ από τους ασθενείς του δεν έπαιρνε ποτέ χρήματα, έδινε και το μισθό του σε αγαθοεργίες, δηλαδή βοηθούσε όσους φτωχούς, άπορους και εξόριστους ανθρώπους τύχαινε να γνωρίζει. Οι φιλανθρωπικές ενέργειές του ενόχλησαν και πάλι το καθεστώς που τον συνέλαβε εκ νέου και τον οδήγησε στη Σιβηρία.

Όταν στις 21 Ιουνίου 1941 μ.Χ. τα χιτλερικά στρατεύματα μπαίνουν στη Ρωσία, ο επίσκοπος – γιατρός, αν και εξόριστος, προσφέρεται εθελοντικά να εργαστεί για τη θεραπεία των τραυματιών. Τα Κόμματα αναγνωρίζει την αξία του ως γιατρού και τον διορίζει αρχίατρο του στρατιωτικού νοσοκομείου και σύμβουλο όλων των νοσοκομείων της περιοχής. Παρόλα αυτά οι συνθήκες είναι οικτρές ενώ παράλληλα δεν του αναγνωρίζουν κανένα πολιτικό δικαίωμα.

Την Άνοιξη του 1942 μ.Χ. αλλάζει η στάση της πολιτείας απέναντι στον ίδιο, αλλά και απέναντι στην Εκκλησία. Σε όλη την επικράτεια της Ρωσίας ανοίγουν εκκλησίες και ο λαός βρίσκει καταφύγιο στους ναούς από την παραφροσύνη του πολέμου. Για να καλυφθούν οι υπάρχουσες ανάγκες ο επίσκοπος Λουκάς προάγεται σε αρχιεπίσκοπο Κρασνογιάρσκ.

Οι Γερμανοί υποχωρούν και ο αρχιεπίσκοπος μεταφέρεται δυτικότερα, στο Ταμπώφ. Εκείνη την εποχή είναι υπεύθυνος για 150 στρατιωτικά νοσοκομεία. Η Εκκλησία για να τον διευκολύνει τον μεταθέτει στην Αρχιεπισκοπή Ταμπώφ και Μιτσούρινσκ.

Το 1946 μ.Χ. ο αρχιεπίσκοπος Λουκάς βραβεύθηκε με το βραβείο Στάλιν για την ηρωική εργασία του στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και για την μεγάλη προσφορά του στην ιατρική επιστήμη.

Στα 70 του χρόνια γίνεται αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας. Εκεί το έργο του είναι δύσκολο. Η φτώχεια έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις που αναγκάζεται

να ταΐζει καθημερινά, στο σπίτι του, τους άπορους της περιοχής. Στρέφει το ενδιαφέρον του στην εκκλησιαστική ζωή, καθώς τον αποκλείουν από κάθε επιστημονικό συνέδριο. Κάνει υπεράνθρωπες προσπάθειες για να ανοίξουν εκκλησίες. Ταυτόχρονα προσπαθεί να πατάξει την αμέλεια και την αδιαφορία των ιερέων τονίζοντας πως πρέπει οι ίδιοι να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τους πιστούς. Παράλληλα εξασκεί το έργο του ιατρού προσφέροντας αναργύρως τις υπηρεσίες του στον πάσχοντα άνθρωπο. Ακολουθώντας το υπόδειγμα του Θεανθρώπου όλη του τη ζωή «διήλθεν ευεργετών και ιώμενος».

Με τη βελτίωση στις σχέσεις Εκκλησίας - Κράτους ο αρχιεπίσκοπος βρίσκει την ευκαιρία να επιστρέψει στην αγαπημένη του ασχολία, δηλαδή το κήρυγμα. «Θεωρώ βασικό αρχιερατικό μου καθήκον να κηρύττω παντού και πάντα το Χριστό». Σημειώνει ο ίδιος. Από τα κηρύγματά του καταγράφηκαν περίπου 750, τα οποία αποτέλεσαν 12 τόμους (4500 σελίδες), και έχουν χαρακτηριστεί «εξαιρετικό φαινόμενο στη σύγχρονη εκκλησιαστική ζωή και θεολογία».

Την Άνοιξη του 1952 επιδεινώνεται η όρασή του, ενώ στις αρχές του 1956 τυφλώνεται οριστικά.

Το 1953 μ.Χ. τον Στάλιν διαδέχεται ο Νικήτας Κρουτσώφ, ο οποίος ξεκίνησε νέο κύμα διωγμών κατά της Εκκλησίας που κορυφώνονται το 1959 μ.Χ. Ο Αρχιεπίσκοπος μεριμνά για το ποίμνιό του και προσπαθεί να του δώσει κουράγιο.

Εκείνη την εποχή γράφει στο μεγαλύτερο γιό το Μιχαήλ: «Είναι όλο και πιο δύσκολο να διευθύνει κανείς τις υποθέσεις της Εκκλησίας. Οι εκκλησίες κλείνουν η μία μετά την άλλη, δεν υπάρχουν ιερείς και ο αριθμός του όλο και ελαττώνεται...Κατά τόπους η αντίδραση φτάνει μέχρι εξεγέρσεως κατά της αρχιερατικής εξουσίας μου. Δεν μπορώ να το υποφέρω στα ογδόντα μου χρόνια. Αλλά με τη βοήθεια του Κυρίου, συνεχίζω το δύσκολο έργο μου».

Η αγάπη του κόσμου προς τον αρχιεπίσκοπο Λουκά ήταν έκδηλη. Ακόμα και αλλόθρησκοι η άπιστοι τον έβλεπαν με σεβασμό.

Ο αρχιεπίσκοπος είναι ήδη 84 ετών. Διαισθάνεται πως το τέλος του πλησιάζει. Τα Χριστούγεννα του 1960 μ.Χ. λειτουργεί για τελευταία φορά και για τον καιρό που απομένει, περιορίζεται στο να κηρύττει. Τελικά την Κυριακή 11 Ιουνίου 1961 μ.Χ., ημέρα που γιορτάζουν οι Άγιοι Πάντες της Αγίας Ρωσίας, κοιμήθηκε ο αρχιεπίσκοπος - γιατρός Λουκάς Βόινο - Γιασενέτσκι. Παρά την έντονη αντίδραση των Κομματικών, η κηδεία του αρχιεπισκόπου μετατράπηκε σε λαϊκή επανάσταση. Η Ε.Π. Λέικφελντ περιγράφει: «Οι δρόμοι πλημμύρησαν από γυναicoύλες με άσπρα μαντίλια στα κεφάλια. Προχώρησαν σιγά - σιγά μπροστά από τη σορό του

Δεσπότη. Ακόμη και οι γερόντισσες δεν πήγαιναν πίσω. Τρείς σειρές τεντωμένων χεριών λες και οδηγούσαν το αυτοκίνητο. Ο δρόμος μέχρι και το κοιμητήριο ήταν στρωμένος με τριαντάφυλλα. Και μέχρι την πόρτα του κοιμητηρίου ακουγόταν πάνω από τα κεφάλια με τα άσπρα μαντίλια, ο ύμνος: «Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς». Ό,τι και να έλεγαν σε αυτό το πλήθος, όσο κι' αν προσπαθούσαν να τους κάνουν να σιωπήσουν, η απάντηση ήταν μία, κηδεύουμε τον αρχιεπίσκοπό μας».

Το Νοέμβριο του 1995 μ.Χ. ανακηρύχτηκε άγιος από την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία.

Στις 17 Μαρτίου 1996 μ.Χ. έγινε με επισημότητα η ανακομιδή των λειψάνων του, που τέθηκαν για λαϊκό προσκύνημα στο ναό του κοιμητηρίου, αφιερωμένο στη μνήμη των Αγίων Πάντων. Τα λείψανά του εξέπεμπαν μιάν άρρητη ευωδία, ενώ πολλοί ασθενείς θεραπεύτηκαν θαυματουργικά. Τρείς μέρες αργότερα, στις 20 Μαρτίου 1996 μ.Χ., τα λείψανά του μεταφέρθηκαν στον Ι. Ναό Αγ. Τριάδος. Η μνήμη του ορίστηκε να τιμάται στις 11 Ιουνίου επέτειο της κοιμήσεώς του.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όταν ο Άγιος Λουκάς ήταν στο Γενισέισκ επιχείρησε μια πρωτοποριακή και δυσκολότατη επέμβαση. Του έφεραν ένα νέο άνδρα με βαριά νεφρική ανεπάρκεια σε απελπιστική κατάστασή. Ο επίσκοπος γιατρός, μην έχοντας άλλη λύση, αποφάσισε να κάνει μια «ηρωική» επέμβαση κι επεχείρησε μεταμόσχευση νεφρού από μοσχάρι στο νεαρό ασθενή, παρά τα πενιχρά μέσα που διέθετε. Ο γιατρός που διηγήθηκε το γεγονός αυτό, χαρακτηρίζει επιτυχημένη την επέμβαση, δίχως άλλες λεπτομέρειες για το πόσο έζησε ο ασθενής, τα μετεγχειρητικά προβλήματα κ.λπ. Παρόλο που ήταν η πρώτη εγχείρηση μεταμόσχευσης, δεν έγινε ευρύτερα γνωστή, προφανώς για πολιτικούς λόγους. Δεν θα έπρεπε να προβληθεί ένας «εχθρός του λαού»! Γι' αυτό επίσημα ως πρώτη τέτοια εγχείρηση θεωρείται του καθηγητή Ι. Ι. Βορόνη το 1934 (μια δεκαετία μετά), όταν έκανε μεταμόσχευση νεφρού χοίρου σε μια γυναίκα με ουραιμία.

Άπολυτίκιον

Νέον ἅγιον τοῦ Παρακλήτου, σέ ἀνέδειξεν, Λουκά ἡ Χάρις, ἐν καιροῖς διωγμῶν τε καί θλίψεων Νόσους μέν ὡς ἰατρός ἐθεράπευσας, καί τάς ψυχάς ὡς ποιμήν καθοδήγησας πάτερ τίμιε, ἐγγάμων τύπος καί μοναστῶν, πρέσβευε σωθῆναι τάς ψυχάς ἡμῶν.

Ἕτερον Ἀπολυτίκιον

Ἦχος πλ. α'. Τον συνάναρχον Λόγον.

Ιατρὸν καὶ ποιμένα, Λουκά τιμήσωμεν, Συμφερουπόλεως ποιμένης, Αρχιερέα λαμπρόν, τον βαστάσαντα Χριστοῦ τα θεία στίγματα, τας εξορίας, τα δεινά, εγκλεισμούς ἐν φυλακαίς, τας θλίψεις καὶ τα ονειδή, τον ἐπ' ἐσχάτων φανέντα, ἐν

Ρωσία νέον Άγιον.

Κοντάκιον

Άνεδείχθης ἥλιος, νυκτί βαθεΐα, διωγμοῦ, μακάριε, διό καί θάλπος νοητόν, τό ἐκ Θεοῦ σύ ἐξέχεας, χειμαζόμενοις, Λουκᾶ πανσεβάσμιε.

Ἔτερον Κοντάκιον

Ἦχος πλ. δ΄. Τη Υπερμάχῳ.

Συμφερουπόλεως Λουκάν τόν αρχιποίμενα, και ιατρόν τον επιστήμονα τον άριστον, οι φιλάγιοι υμνήσωμεν εγκαρδίως, εν Ρωσία γαρ βιώσας ώσπερ άγγελος, ωμολόγησε Χριστού το θείον όνομα. Διο κράζομεν, χαίροις πάτερ αοίδιμε.

Μεγαλυνάριον

Χαίροις της Ρωσίας νέος βλαστός, και των θεραπευομένων ο προστάτης και βοηθός, χαίροις Εκκλησίας Χριστού ο Ιεράρχης, Λουκά ποιμήν θεόφρον, αξιοτίμητε.

Ἔτερον Μεγαλυνάριον

Χαίροις Ἐπισκόπων ὁ κοινωνός, τῆς Ρωσίας πάσης, ὁ θεόσοφος ἰατρός, χαίροις τῆς Κριμαίας, ὁ θεῖος Ποιμενάρχης, Λουκᾶ τῶν Ορθοδόξων ὁ νέος Ἅγιος.

Οπτικοακουστικό Υλικό

media not found or type unknown

media not found or type unknown

[Άγιος Λουκάς](#)
[Αρχιεπίσκοπος](#)
[Συμφερουπόλεως](#)
[και Κριμαίας](#)

[Το Θαύμα στην](#)
[Ρωσία με το παιδί](#)

[Ευχή για ασθενούντα,](#)
[προς Άγιο Λουκά τον](#)
[Ιατρό](#)

Αγιογραφίες-Φωτογραφίες

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος
Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

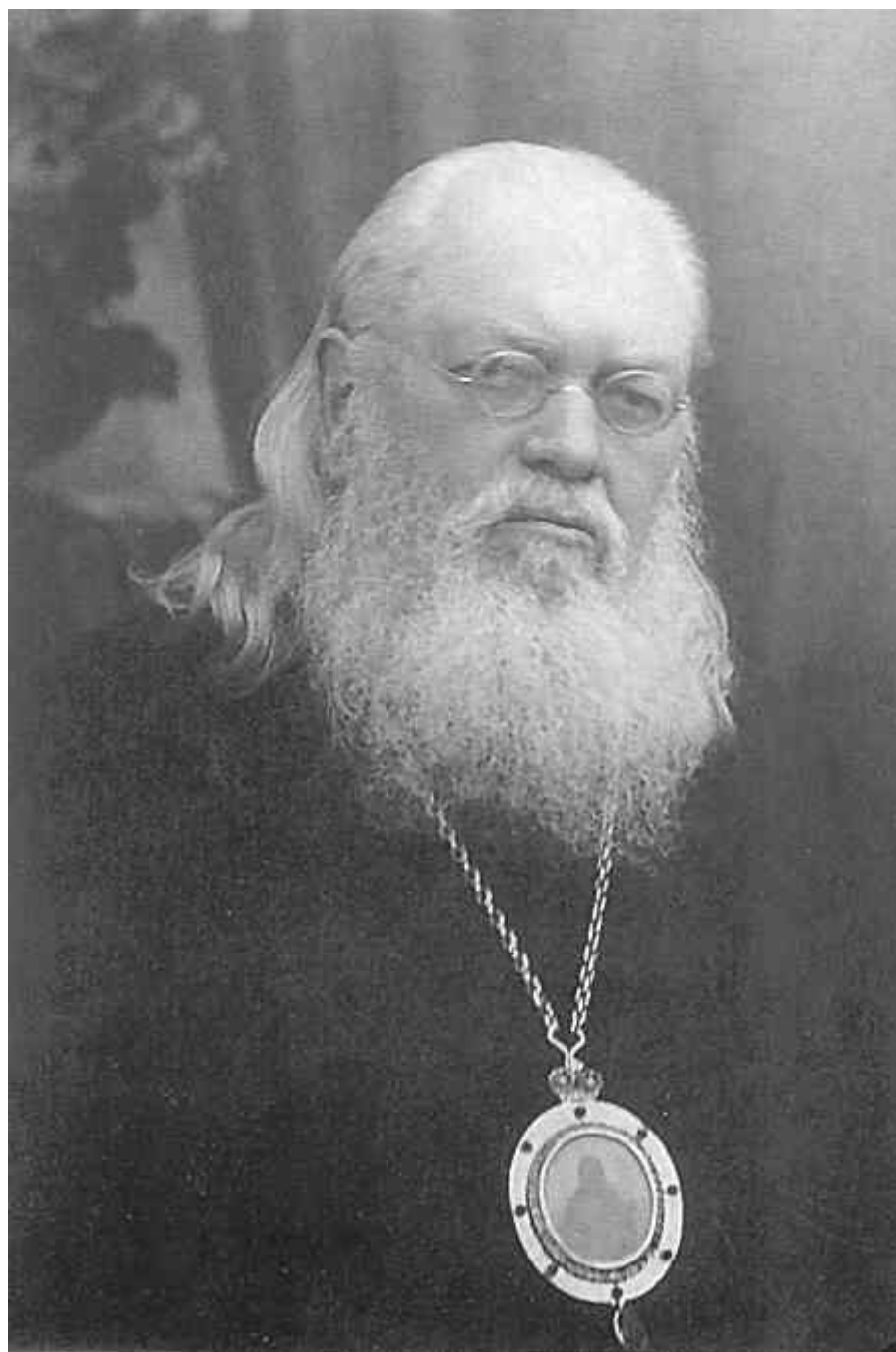
Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας - Μιχαήλ Χατζημιχαήλ ©
www.michaelhadjimichael.com

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

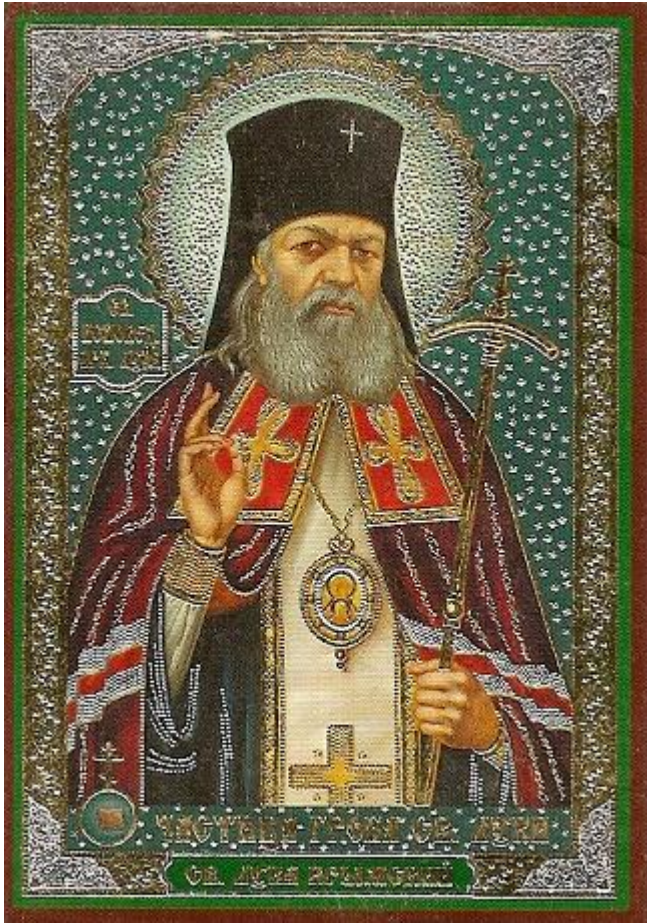
Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας - Λυδία
Γουριώτη© (lydiagourioti-

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας - Μιχαήλ Χατζημιχαήλ ©

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και
Κριμαίας

Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας

Πηγή: saint.gr